

Mattilsynet

Vår dato: 04.02.2021
Deres dato: 22.12.2020
Vår referanse: TOJ
Deres referanse:

Høring - Framtidig forvaltning av fiskesykdommen ILA i Norge

Viser til Mattilsynets invitasjon til innspill på strategi for framtidig bekjempelse av fiskesykdommen ILA i Norge.

Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening er den største masterforeningen i Norge, og den største fagforeningen i Akademikerne med over 87 000 medlemmer. Våre medlemmer har mastergrad eller mer fra tekniske og naturvitenskapelige fagområder. Teknas innspill er utarbeidet i samarbeid med medlemmer fra fagnettverket Tekna Havbruk og fiskehelse, hvor ca. 1560 medlemmer er tilknyttet.

Tekna er på linje med prosjektgruppen og Mattilsynet og mener at Norge må ha et høyere ambisjonsnivå for reduksjon av smittepress og årlige påvisninger av ILAV enn det vi ser i dag.

Innledningsvis vil vi peke på at det nok en gang legges opp til å bruke mye ressurser mot én sykdom uten å ta grep om de mest effektive virkemidlene – en sterk sonestruktur og biosikkerhetstiltak. Raskt uttak av fisk med påvist ILAV sammen med en god sonestruktur mener vi er det beste fundamentet for bekjempelse og vi reagerer på at nødvendigheten av å gjøre noe med strukturen til oppdrettsnæringen nok en gang ikke har et politisk fokus. Det sonearbeidet som er gjort i Midt-Norge har vist at dette er et viktig tiltak, men det langtekkelige sonearbeidet i en del andre områder i Norge har vist behovet for en politisk forankring.

Med det utgangspunktet Norge har med et reservoar av ILAV i villfisk, HPRO i oppdrettspopulasjonen og en økende trend med primærutbrudd, mener vi at en bekjempelse av ILA er lite sannsynlig, men da heller en stabilisering av antall påvisninger på et lavere nivå. Vi mener også at bekjempelse bør skje regionsvis på bakgrunn av regionale forskjeller i risiko for ILA per dags dato. I den forstand støtter vi ikke en bekjempelsesplan i tråd med EU/ESA, men en nasjonal bekjempelse av sykdommen. Målene med å nå ILA-frie segment mener vi må oppnås på andre måter enn skissert.

Til tross for at vi har fulgt arbeidet i prosjektgruppen tett, mener vi det fortsatt er uklarheter og motstridende tiltak i forslagene som er presentert. Vi har videre kommentarer til fire av de faktorene som er inkludert i mulige strategier.

- Betydning av ILAV-HPRO

- Vaksinerings
- Stamfisk
- Mattilsynet sin rolle

Betydning av ILAV-HPRO

Tiltak rettet mot settefisk og HPRO må være kunnskapsbaserte. Det er faglig enighet om at ILAV-HPRO kan mutere til virulent ILAV, dette er også publisert (Christiansen *et al.* 2017). Tekna mener det derfor blir viktig fremover å bruke ressurser på å finne ut mer om risikofaktorer av den avirulente formen; ILA-HPRO, og hva denne har å si for den negative trenden vi nå ser for ILA-statistikken.

Både Patogen og Veterinær instituttet (VI) har rapport at det i noen av de siste års påvisninger er dokumentert samme genetiske virusvariant i settefiskanlegg og som senere er identifisert ved sykdomsutbrudd i sjø. En kartlegging av status på HPRO-prevalens i settefiskanlegg fremheves som en viktig del som bør gis prioritet. Kommer det frem resultater som indikerer at HPRO er overrepresentert og får mulighet til å bygge seg opp i form av «husstammer» som utgjør en økt risiko i settefiskanlegg må dette forebygges. I forslaget pekes det på HPRO som en viktig risikofaktor, men det er fortsatt mye kunnskap som mangler for å avgjøre om det først og fremst er tilstedeværelsen av HPRO i seg selv som er den store driveren av risiko for ILAV-deletert. Chile og Færøyene har god kontroll med lav forekomst av ILAV-deletert til tross for høy forekomst av HPRO. Dette er land som baserer seg på en omfattende strategi som starter med en total brakklegging av større områder, og videre både HPRO-fri rogn, sonestruktur og vaksinasjon mot ILA.

Vaksine

En utfordring med dagens vaksiner er at de først og fremst er dokumentert med tanke på beskyttelse i et klinisk utbrudd og ikke sannsynlighet for påvisning eller virusutskillelse i fisk med virus. For å kunne pålegge vaksiner, bør en vaksine redusere risiko for påvisning og videre smitte. Fordi ILA-infisert fisk i dag tas raskt ut av produksjonen slik at smittepresset på de resterende merdene i anlegget reduseres, blir det vanskelig å konkludere på vaksineeffekt versus effekt av uttak av infisert fisk. Data som viser god effekt av vaksiner i form av redusert virusutskillelse fra ILA-infisert vaksinert fisk er så langt vi vet ikke tilgjengelig. Feltefaringen tyder på redusert risiko for påvisning, men vi har ikke kjennskap til solide data som viser at vaksiner gir redusert grad av ILA-smitte blant ILA-vaksinerte individer når ILA er påvist i et anlegg.

Vaksinasjon som tiltak vil være mest hensiktsmessig i områder med høyt smittepress. I disse områdene bør det også legges som et premiss at man kan ta ut fisk på enkeltmerdnivå og la vaksinerte enheter få stå gitt jevnlig screening av resterende merder.

Stamfisk

Kostnaden ved å få stamfisken inn i ILA-frie segmenter er lite belyst. Dette vil innebære at mye mer stamfisk må holdes landbasert, og det må opprettes mange ILA-frie segmenter i sjø for å sikre tilgang til

stamfisk ved eventuell påvisning av ILA. Vi mener at et bedre tiltak er individtesting av all stamfisk og singelinkubering for å dokumentere at avlsproduktet er fri for ILAV-deletert. Dette tiltaket er det veldig viktig at Norge får aksept for hos EU og er noe vi allerede har spilt inn til Mattilsynet tidligere i prosessen. Screening på individnivå er heller ikke et ukjent fenomen i annen husdyrproduksjon og har også vært godkjent på stamfisklokalteter med påvist ILA. Generelt bør også stamfisken på land ett år tidligere for å bedre harmonisere med øvrige utsett i samme sone, men dette er et generelt sone- og biosikkerhetstiltak.

Siden stamfisk som står lenge i sjø er risikogrupper burde disse potensielt sett vært vaksinert, men det er det ikke åpning for i ILA-frie segmenter.

MT sin rolle

Det legges opp til en betydelig økning i Mattilsynets rolle slik vi vurderer det, både med og uten godkjent bekjempelsesplan. Det er allerede kapasitetsutfordringer knyttet til Mattilsynets rolle i dagens ILA-bekjempelse der prøveuttak blir forsinket og det tar lang tid før prøvesvar foreligger. Næringen har ressurser og evne til å respondere kjapt og dette er også et viktig premiss for å få fjernet smittet fisk på en effektiv måte. Allerede i dag er Mattilsynet i mange tilfeller et forsinkende ledd i det det foreligger en ILA-mistanke. En utvidelse av Mattilsynets rolle med flere prøveuttak, vil trenge en betydelig oppjustering av kapasitet for rutineuttak.

Oppsummering

Forskning på ILA-viruset har siden det ble oppdaget for nærmere 30 år siden frembrakt mye viktig viruskunnskap. Det bidrar til at en ILA-påvisning i dag gjøres på et mye tidligere stadium enn tilfellet var tidligere. Dette er viktig for å hindre at smitten får spre seg og etablere seg i nye områder. Bekreftede tilfeller tas i dag raskt ut av produksjonen og en påfølgende økt overvåking av anlegg i området innenfor kontrollsoner etableres. Det sikrer at nye tilfeller også oppdages og fjernes tidligere enn før.

ILA og sykdomsbekjempelse generelt trenger et Mattilsyn med hjemmel til å kreve utslakting. Vi ønsker å utfordre hjemmelsgrunnlaget for å kunne ha mulighet til å lage regionale forskrifter med krav om utslakting uten en godkjent bekjempelsesplan i EU. Dette gjør at vi er i en stor skvis hovedsakelig knyttet til stamfisken. Vi ser ikke hvordan det skal la seg gjøre å få all stamfisken inn i ILA-frie segmenter slik disse er definerte per i dag. Vi tror heller ikke at dette tiltaket i seg selv er en god nok løsning all den tid vi har et villfiskreservoar for ILAV, mye HPR0 i en god del av populasjonen og manglende kunnskap om hva som driver dagens situasjon med hovedsakelig primærutbrudd.

Vi vet at hurtig uttak av smittet fisk er et av de viktigste tiltakene for å forhindre sykdomsutvikling og dette gjøres best på enkeltmerdnivå. Videre er det velkjent at en god sonestruktur fører til mindre etablering av smitte, men gir samtidig også mulighet for raskere å få nullstilt et område etter en smittesituasjon. Vaksinasjon mot ILA kan være et verktøy som bør brukes i områder med høyt smittepress.

Vi mener at alternativ 2 er uhensiktsmessig basert på frivillighet da vi ikke har tro på en bedring uten en forvaltning med større hjemmel enn det som er skissert per i dag, men det bør sees på hjemmel for nasjonalt handlingsrom for virkemidler. Alternativ 3 med godkjent plan innebærer også en stor kostnad for stamfisken som vi ikke ser det er godt nok faglig grunnlag for, med mindre man kan få til en aksept for at all stamfisk individualscreenes for ILA-deletert og kun rogn fra negativ fisk går videre i produksjonen.

Det er ikke tiltakene i alternativ 3 som er problemet i seg selv; selve bekjempelsesmetodikk med overvåking, båndlegging og kriterier for rask fjerning av smittet fisk er vi tilhengere av. Det er derimot definisjonen av fri-status i EU-regelverket som fører til delvis uholdbare konsekvenser hvis ordlyden følges.

Med vennlig hilsen
Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening

Line Henriette Holten
generalsekretær